

ЛОЗАРСКИ ПРЕГЛЕД

списание на Министерството на земеделието

Отговорен редактор : проф. ИВ. ГЕОРГИЕВ

Редакционна колегия : проф. Н. Неделчев, проф. М. Кондарев, З. Айранов,
Л. Тимова, Ст. Котаров, Н. Марков, Ст. Радучев и К. Стоев.

Сортово преустройство на лозарството ни

проф. Иван Георгиев

помощник-министър на земеделието

От 1926 до 1946 год., т. е. за един период от 20 години, площта на лозята у нас се е удвоила. През това време се е извършило и едно сортово преустройство на лозята, успоредно с увеличаващото се влияние на пазара.

Характерни в това отношение са данните за сортовия състав на лозята ни през 1931 и 1946 год., а именно :

	1931	1946
	Проценти от общата площ	
Памид	44.6	39.55
Гъмза	18.9	15.09
Димят	11.7	11.53
Мавруд	2.0	1.14
Болгар	—	13.26
Разни	22.8	19.43
	<u>100.00</u>	<u>100.00</u>

Площта на лозята през 1946 година е била със 72% по-голяма от онази през 1931 г. Данните за 1946 година показват едно относително намаление на площта на памида с около 5%; на гъмзата — с около 4%; на мавруда с около 1% и на групата разни с около 4%. Това относително намаление отговаря приблизително на относителното увеличение площта на болгара, който през 1931 година не фигурира самостоятелно, а през 1946 година съставлява 13.26% от площта на лозята.

До 1931 година преобладаващо разпространение и значение са имали вишените сортове. Специализирани лозя с десертни сортове лози за производство на грозде за пазара почти не е имало. Лозята за производство на грозде за вино, при това, са представлявали едно големо сортово разнообразие, което, заедно с ниския уровень на винарската техника, беше съществена пречка за производството на големи партиди типови вина за определени пазари. Лозарството ни е било все още под знака на натуралното стопанство — голяма част от гроздето в пряко или преработено състояние е задоволявало семейните потребителни нужди на производителите.

Развиващо се под знака на владеещата по това време либерално-капиталистическа система и свързаните с нея икономически

кризи, лозарското ни стопанство преживя тежки кризисни моменти. Липсата на държавни грижи за индустриализиране на винопроизводството и на гроздопреработката, въобще, беше хвърлила лозарите-стопани в лапите на частно-капиталистическите винарски къщи, които никнеха като гъби и вземаха лъвския пай от труда на лозарите.

Стихийното развитие на лозарството ни продължи и по-късно, когато се засаждаха относително по-големи площи със сорта Болгар, под прякото влияние на германския пазар и хитлеристката икономическа политика, включваща България в германското жизнено пространство.

Извоюваната от народа икономическа и политическа свобода и независимост на 9. IX. 1944 година постави на нови релси развитието на народното ни стопанство. Лозарството, както и всички други отрасли на земеделието, се развиват планово, на основите на жизнените народни интереси и съобразно приложно-научните правила и изисквания.

Една от първите задачи на лозарския план е сортовото переустройство на лозарството. Новата насока е към създаване на лозя с ценни десертни и винени сортове лози. Трябва да се разшири площта на лозята за производство на грозде за консумация в пряко състояние, като наред с превъзходния сорт Болгар, се засадят лозя с ранни десертни сортове, като: Перл де Ксаба, Жуанен Шасла доре и др., чрез производството на които ще се разшири потребителният сезон на пряко грозде и ще се увеличи възможността за задоволяване на трудещите се с този ценен плод.

Независимо от това, повелителна нужда е да се преустроят и лозята с винени сортове. Трябва да се ускори темпото на разширяване лозовите площи с ценните винени сортове: Мавруд, Широка мелнишка лоза, Зарчин, Аликант буше, Гран ноар, Тамянка, Кокорко и др., за да се подобри първичната материя на винопроизводството за добив на висококачествени вина.

Преустройващото се наше земеделие по спасителния път на трудовите кооперативни земеделски стопанства създава условия за промишлено лозарство. Взети са всички подходящи мерки за засаждането на новите лозя, което ще става предимно в ТКЗС, да се извършва на големи блокове, в най-подходящите земи, като се спазват всички агротехнически условия за машинна обработка и опазване на лозята от болести и неприятели с модерни съоръжения.

Съществена предпоставка за сортовото переустройство на лозята, гледано в перспектива, е производството на подходящ лозов посадъчен материал. В това отношение, както е известно, са взети всички мерки, с помощта на държавните земеделски стопанства и трудовите кооперативни земеделски стопанства, да се реорганизира лозарското пепиниерство в посока да задоволява страната с подходящите сортове благородни и вкоренени лози.

Ние не се съмняваме, че нашите прилежни лозари ще изпълнят навсякъде налагащото се и необходимо сортово переустройство на лозята, за да се създаде у нас, до края на първия петгодишен стопански план, едно цветущо лозарство, отговарящо на общите народни нужди.

Увеличаване площта на лозята със ценни сортове

Пеню Куртев

Асистент по лозарство в Агрономическия факултет — Пловдив

Нашето лозарство, което е дребно и разпокъсано, след филоксерното нашествие се е развивало стихийно, безпланово, поради което продуктите на създадения винен асортимент у нас не отговарят напълно на изискванията на вътрешния и външния пазари. Що се отнася до десертните сортове грозде, може да се отбележи, че у нас е забелязан голям успех, защото през миналото десетилетие България зае едно от първите места по износа на прясно грозде. Но веднага трябва да добавя, че сега, когато ни предстои да създадем в нашата страна от дребното и разпокъсано лозарство уедрено лозарство, нужно е, съгласно петгодишния стопански план, при създаването на новите лозя да се даде предимство на някои ценни винени и десертни сортове, с оглед да се подобри лозовият асортимент, за да се осигури добиването на ценни гроздови продукти за нуждите на местния пазар и за износ.

По отношение на десертните грозда и в бъдеще ще останат сортовете Болгар и Димят, като основни сортове за добиване на десертно грозде за износ и за местния пазар. Нужно е обаче в новото лозарство да заемат по-голяма площ и следните *десертни сортове*:

1. *Перл де ксаба*. Сортът Перл де ксаба е най-ранният сорт в света. Този сорт при нашите условия узрява през втората половина на м. юли. Той е слабо разпространен в нашата страна. Среща се в съвсем малък размер главно във Варненска, Чирпанска, Пловдивска и други околии.

Перл де ксаба е по-скоро слаборастящ сорт. Ето защо, трябва да се присажда върху буйна подложка, каквато е, например подложката Монтикола. Той отива добре в достатъчно богати почви, където е възможно отглеждането му на дълга резитба по системата Гюйо. При чашовидната резитба дава по-малък добив — средно около 1 кг. грозде на главина. При резитбата Гюйо, отделни главини дават до 5 кг. грозде.

Перл де ксаба е средно родовит сорт. Въпреки че е най-ранният сорт, той не изресява. Това е много ценно качество, защото ежегодно от този сорт може да се получат нормални добре развити гроздове, които са средно големи — 200 до 300 грама. Зреенето на сорта Перл де ксаба не може да се ускори с колцуване, но колцуваните гроздове дават по-едри зърна.

Гроздето на сорта Перл де ксаба има много приятен вкус. Зърната на гроздето са с тънка ципа и затова не са издръжливи на дълъг транспорт. Сортът Перл де ксаба развива ценните си качества в момента на узряването. Ако се остави гроздето по-дълго време на главината, то омеква и започва да се разваля.

Гроздето му се явява най-рано на местния пазар в малки количества и се предлага на сравнително високи цени, поради което е недостъпно за голям брой консуматори.

Като най-ран сорт, Перл де ксаба трябва да заеме по-голямо място в нашата страна, за да се увеличи времето за консумацията на прясно грозде у нас от нашия трудов народ. Ако този сорт заеме достатъчни размери, масовата консумация на прясно грозде у нас може да започне от средата на месец юли, което е от особено голямо значение за подобряване храната на трудещите се.

2. *Чауш*. Сортът Чауш е известен между лозарите у нас като ран сорт, който дава грозде с едри зърна с много фин вкус. Зърната са достатъчно издръжливи на транспорт.

Ето защо, Чаушът се явява като много ценен сорт за износ. Поради това, че сортът Чауш не може да се самоопрашва, той често изресява. Затова този сорт у нас досега е заемал ограничени размери.

Като се вземе пред вид обаче ранното му зреене, финият му вкус, едрината на зърната, добрият външен вид и издръжливостта му на транспорт, необходимо е този сорт да заеме по-голям размер, за да се увеличи периодът за износ на прясно грозде от нашата страна.

За подобрене на *винения ни асортимент*, необходимо е да се разпространят в по-голям размер следните сортове:

1. *Мавруд*. Сортът Мавруд се развива най-добре в песъкливо-глинести почви, сравнително богати и в равни места. В засушливи почви трябва да се напоява. Той има лош афинитет. Присаден обаче върху Монтикола, Кобер 5 ББ и Шасла х Берландиери 41 Б се развива добре и е траен. Родовитостта му е голяма и затова се реже чашовидно, с чепове на две очи. Гроздето му е издръжливо на обикновеното или сивото гниене. Зрее сравнително късно.

Маврудът е един от най-добрите местни сортове за добиване на доброкачествени червени вина за износ. Гроздето му съдържа голяма захарност и достатъчно киселинност. Ципата на зърната е богата с багрилни вещества, танин и съдържа достатъчно алкохол и киселини. Той дава подходящо вино за стареене, което развива много добър букет при стареенето.

Пред вид на това, че от сорта Мавруд може да се получи доброкачествено вино за износ, необходимо е този сорт да заеме по-голям размер в Южна България — Асеновградска, Пловдивска и Чирпанска околии.

2. *Зарчин*. От сорта Зарчин може да се получат тъмночервени вина, които са малко груби и тежки, докато са млади, но при стареенето добиват особено приятен вкус и букет.

Зарчинът заслужава да заеме по-голяма площ в Северна България, като измести до известна степен сорта Памид и други по-малоченни сортове.

3. *Багрилни сортове*. За подобряване цвета на червените вина, вместо е у нас, в лозарските райони, особено в тези, където е разпространен в голям размер сортът Памид, да се застъпят в размер 50% от общата площ на памид в съответния район багрилните сортове *Аликант буше* и *Гран ноар*. Тези сортове са много родовити. Те дават грозде със силно обогатен сок.

Виното от сортовете Аликант буше и Гран ноар, което е много богато на багрилни вещества, е подходящо за подобряване цвета на памидовите вина.

4. *Широка мелнишка лоза.* Този сорт е разпространен в Мелнишкия район. Зрее късно, поради което не е за препоръчване за друг лозарски район у нас.

Сортът Широка мелнишка лоза трябва да се разпространи в по-голям размер, защото дава доброкачествени червени вина, които са годни за износ. Да се запази в Пиринския лозарски район.

5. *Кокорко* е най-добрият български сорт за бяло вино. Родовитостта му е добра, но зърната са дребни и затова добивът от един декар при чашовидната резитба е малък. Ето защо, за увеличаване добива от декар, за препоръчване е да се отглежда при дълга резитба по системата Гюйо.

Виното му съдържа достатъчно алкохол и киселини; бързо се избистря и има приятен аромат. Подхожда за наливане в бутилки. Поради това, че е пригоден за приготвяване на доброкачествени бели вина, трябва да бъде разпространен главно в Северна България, където има благоприятни условия за развитието му.

6. *Тамянка.* Този сорт има добър афинитет с всички най-разпространени подложки. Родовит сорт, но поради туй, че гроздовете и зърната са дребни, общият рандеман на декар е сравнително малък. За да се увеличи добивът, трябва да се реже по системата Гюйо. Когато се остави гроздето до късно на главината, то натрупва много захар. От сорта Тамянка се получават сладки бели мискетови вина, които при подходяща подготовка биха могли да задоволят изискванията на консуматорите в чужбина. Ето защо, сортът Тамянка трябва да се разпространи в предварително определени лозарски райони за добиване на вино за износ. Подходящи условия за този сорт у нас има в Чирпанска, Стазагорска и други околии.

Подобрието на лозовия асортимент в нашата страна е от голямо значение за създаване на цветущо лозарство у нас и за подобрене поминъка на стопаните-лозари.

Ето защо, Министерството на земеделието дава на пепиниеристите, които произвеждат облагородени вкоренени лози от ценни сортове, следните премии: по 10 лева за първокласни лози от сорта Мавруд: по 5 лева — от сорта Кокорко и по 3 лева за всяка първокласна лоза от сортовете: Зарчин, Аликант буше, Гран ноар, Широка мелнишка лоза, Перл де ксаба и Керашуда.

Вън от това на всяко ТКЗС се отпуска премия по 15 лева на засадена лоза, ако за засаждане са използвани посочените и други ценни сортове. Отпуска се, също по 10.000 лева премия за декар маточник, за да се увеличи бързо производството на облагородени вкоренени лози.

При тези големи грижи на правителството на Отечествения фронт за подобрене на лозарството, считаме, че в най-скоро време ще се създадат ценни лозови насаждения в нашата страна.

Обработка на лозята и маточниците

Проф. Минчо Кондарев
Агрономически факултет — Пловдив

Обработката на лозята и маточниците се състои в ежегодно и многократно разрохкване на почвата на различна дълбочина между главините, в реда и между редовете на лозите. С обработката се цели да се унищожат плевелите и да се запази колкото е възможно повече влага в почвата. Последната трябва да се поддържа в такова състояние и структура, при които най-добре биха протекли всички физически, химически и биологически процеси. Това е необходимо, защото при такива условия се дава възможност на лозата да развива силна коренна система и да черпи повече хранителни вещества от земята. По такъв начин се осигурява нормалното развитие на лозите, редовното им плододаване и запазване силата на лозата. В лозарските райони или местности, където лозята и маточниците не се обработват добре, лозите отслабват и дават по-малък добив. Например установено е, че когато маточниците не се обработват достатъчно добре в продължение само на две години, производството на резници от такива маточници намалява с около 50%. Вън от това, известно е на всички лозари, че лозята които не се обработват в продължение на една или две години добиват вид на „мараши“ — западнали лозя. Възобновяването силата на лозите в такива лозя е свързано често с големи затруднения и разходи. Ето защо трябва да се обърне особено голямо внимание на правилното обработване на лозята и маточниците.

Правилното обработване на лозята и маточниците при нашите условия се изразява в следното:

1. Извършване на *есенна дълбока обработка* на дълбочина около 25 сантиметра.

Есенната дълбока обработка е от много голямо значение за запазване в почвата на значителни количества вода от валежите през зимата и за подобрене структурата на почвата. Ето защо, винаги трябва да се извършва дълбока обработка на лозята и маточниците през есента, преди настъпването на зимата.

2. През пролетта след отгребването на лозите и извършване на *резитбата*, трябва да се извършва в лозята *първата пролетна обработка* на дълбочина около 20 сантиметра. На същата дълбочина през пролетта трябва да се обработват и маточниците.

3. През м. май и през лятото, лозята и маточниците трябва да се *обработват по-често и по-плитко* на дълбочина 5 до 10 сантиметра. През лятото, с плитката обработка се цели не само унищожаването на плевелите, но и разбиването кората на почвата, която се образува след дъждовете. Колкото по-често се орат или копаят лозята и маточниците през лятото, толкова по-благоприятни условия се създават за развитието на лозите. *Обикновено 5 до 8 изоравания или прекропавания на лозо-*

вите насаждения през вегетационния период на лозата са достатъчни за поддържане на почвата в добро състояние. Лозята и маточниците, трябва да се обработват така, че никога да не се допускат в тях развитието на плевели и буренясването им.

Когато, поради различни причини, е допуснато буренясване на лозето или маточника, за да се изчисти почвата от различни плевели — роскот и други, необходимо е и през лятото те да се орат или копаят о-често и по-дълбоко — на 12 до 15 сантиметра.

Обработката на лозовите насаждения може да се извърши по различни начини: на ръка, с добитък и машини.

Ръчна обработка. Обработването на лозята и маточниците наръкава с мотика. Първата копан се извършва през пролетта след резитата на лозята, като се копае почвата колкото е възможно по-дълбоко. При тази копан, почвата се прави на буци и се придърпва леко към средата на междуредието, така че редът на лозите да остане по-ниско. По този начин се улеснява достъп на въздуха до корените на лозата, който е необходим за развитието им.

Втората копан се извършва по-плитко преди цъфтенето на лозите, като се кръстосва с първата копан. При тази копан почвата се изравнява и пръстта се раздробява, за да се намали повърхността на изпарението. През лятото третата и последващите копани се извършват по-плитко. Към края на м. юни главините се откриват наоколо, за да не се замърсват гроздовете с пръст, особено когато има поройни дъждове.

Копането на лозето през време на цъфтежа, ако времето е хладно, не е за препоръчване, защото може да се предизвика изресяване на лозите.

Опасенията на старите лозари да копаят лозята по Петровден, когато времето е много горещо, са неоснователни, ако лозето е било редовно обработвано и ако лозите са били навреме кършени, културчени и привързвани. В горещо време не трябва да се копаят буренявали лозя и такива, на които леторастите са попаднали в лозето, защото като се открият гроздовете при копането може да се яви слънчев пригор по гроздето.

Ръчната обработка на лозята и маточниците трябва да се изостави там където е възможно, защото струва много скъпо и стопаните не са винаги в състояние да я извършат навреме. Поради това уместно е засега тази обработка да се запази като най-подходяща за обработване на повърхността около самите главини, за да се запазят лозите от повреди.

За обработване на почвата между редовете на лозите, там където лозята не са разположени на стръмни места, създадените досега лозя и маточници трябва да се обработват с добитък.

Обработка с добитък. У нас, при обработката на лозята с добитък се употребяват предимно следните оръдия: лозарско плугче, рало и култиватор. С лозарско плугче, почвата се обработва по-добре в сравнение с ралото. (Виж. фиг. 1 на стр. 73).

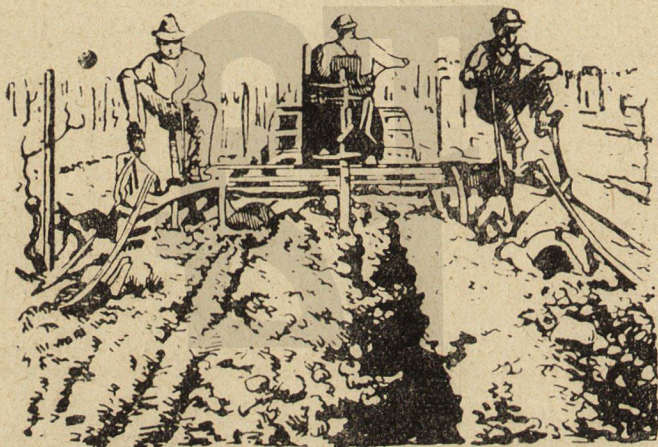
След гроздобера през есента и след резитбата на лозитек напролет, маточниците и лозята трябва да се орат с лозарско плугче, колкото е възможно по-дълбоко. През м. май, а така също и през лятото, лозята и маточниците трябва да се орат с лозарско плугче, като се пуска на по-

малка дълбочина. В лозята и маточниците обаче, където почвата е добре разработена и е чиста от плевели, най-добре е през лятото да се обработват често и плитко с култиватор. (Виж фиг. 3 на стр. 75).

Обработката с добитък струва много по-евтино, отколкото наръка.

При обработката на лозята наръка и с добитък обикновено есенната и пролетната обработка не се извършват достатъчно дълбоко, както посочихме по-горе. Дълбоката обработка на лозята и маточниците би могло да се извърши добре с по-мощни машини — трактори.

Тъй като създадените досега лозя и маточници в нашата страна са засадени на сравнително малки разстояния между редовете на лозите, обработката на тези лозови насаждения за сега, поради липса на подходящи машини, трябва да става с добитък, особено в ТКЗС, като обработването на повърхността около главините става наръка. В бъдеще, в новите лозови насаждения трябва лозите да се засаждат на разстояние най-малко 2 метра между редовете, за да се осигури обработката им с по-мощни трактори, както в СССР. (фиг. 1)

Фиг. 1. Трактор за обработка на лозя

Докато се машинизира обаче лозарството в нашата страна, обработването на лозята и маточниците трябва да става по посочените по-горе начини, като обработката им се извършва винаги навреме, за да се превърнат скоро всички лозя у нас в цветущи лозови градини.

Оръдия и машини за почвообработка в лозята

Дамян Цачев

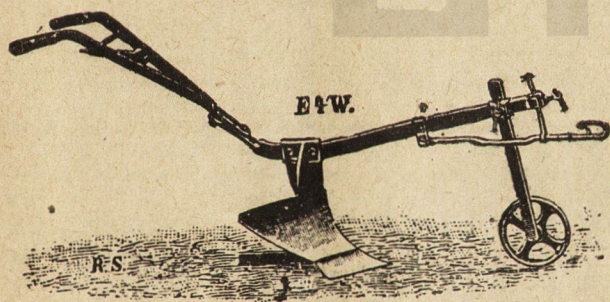
Началник на отделение за дребен зем. инвентар при МЗ

Една от най-трудоемките работи в лозята у нас е почвообработката. На много места тя се извършва все още наръка, свързана е с голямо напрежение и усилие от страна на работника, заангажира твърде много работни ръце и струва скъпо. Освен това, при ръчната почвообработка не винаги се дава необходима агротехника, особено при дълбочината на обработката, обстоятелство твърде важно за повишаване добива от лозята. Всичко това оскъпява производството, прави го неконкурентноспособно на външните пазари и по-малко достъпно за вътрешния консуматор.

Пред нашето лозарство стои все още открит въпросът за механизация на почвообработката, нейното поеитияване, облекчаване труда на лозарите и въвеждане правилна агротехника с оглед повишаване на добивите.

Аз ще застъпя само оръдията и машините, с които може да се механизира почвообработката при лозята. Ще дам кратко описание, както и някои експлоатационни норми.

Най-разпространеното оръдие засега, с което се извършва почвообработката в лозята, е *лозарският плуг* (фиг. 1). В страната има няколко

Фиг. 1

марки от плугове, всички обаче са от приблизително един тип, отговарят на почти еднакви технически и експлоатационни данни и са от типа EuSt — едноколни, с работна ширина до 18.5 см., работна дълбочина, регулираща се от 5 до 13 см. теглен от един кон и тегло 32—35 кг. Максималната производителност при 10 часа работен ден е 4—5 декара.

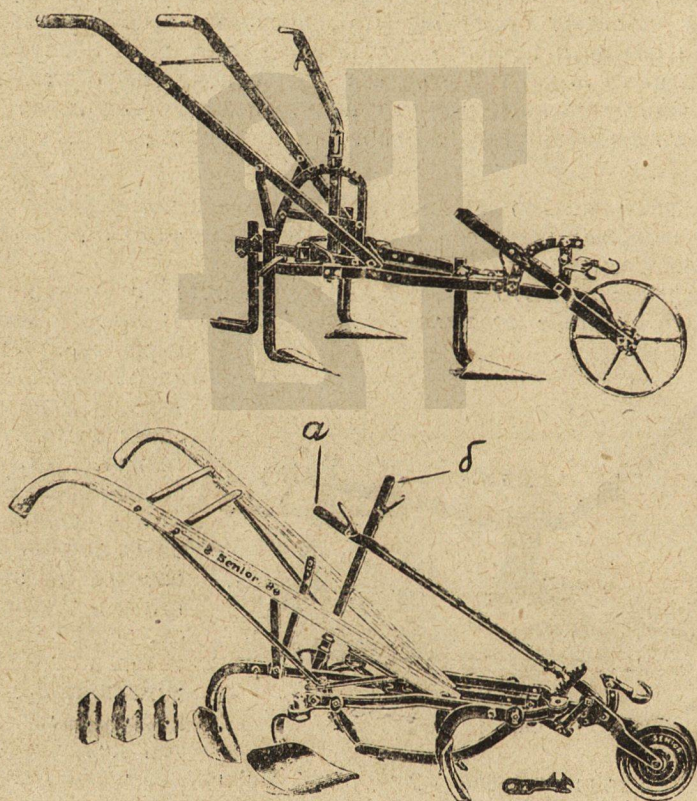
С тоя плуг се извършва сравнително добро заорване на малка дълбочина (до 13 см.) като окопането в редовете и около лозите става наръка. Ясно е, че с тоя плуг не може да се постигне дълбока оран (над 20 см.) и естествено не може да намери приложение при една правилна агротехника.

В миналото тези плугове се внасяха отвън и имаше само частични опити за производството им у нас. Напоследък това производство се

слага на планови начала и местната индустрия все повече измества вноса и в близко бъдеще окончателно ще ликвидира с него.

За лятната почвообработка, която не бива да се извършва дълбоко и с която се цели разрохкването на повърхностния почвен пласт, за разрушаване капиллярите и запазване на влагата и унищожаване на плевелите, може успешно да се приложи *окопвачката* (планетка) (фиг. 2.) със сменяеми работещи части (лемежчета), по-тесни — за разрохкване, по-широки — за подрязване на плевелите и дори с уши за загърляне. С един лост (а) се регулира дълбочината на обработката от 4 до 12 см, а с друг лост (б) се регулира ширината на захвата от 25 до 75 см. Тежи 32 — 35 кг и се тегли от един кон. Производителността ѝ за 10 часа работен ден е 14—15 декара.

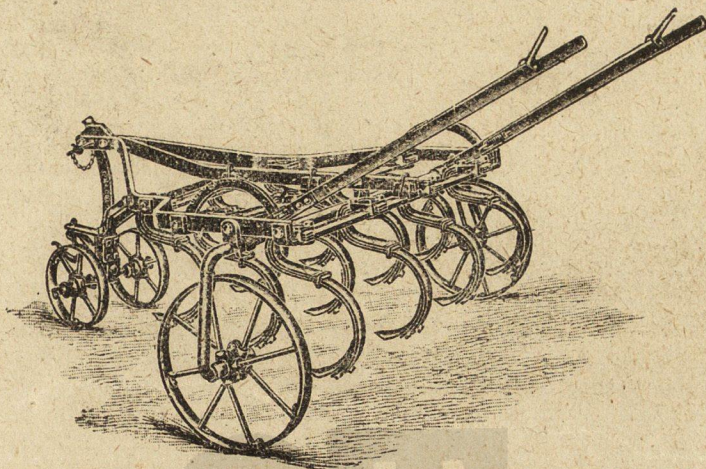
В известни случаи, когато се касае само да се разбие образуваната при валежите кора, да се разрохка само повърхностният почвен пласт и

Фиг. 2

се разрушат капиллярите с цел да се запази влагата, може с успех да се употреби *пружинния култиватор* (фиг. 3.). Съществуват такива с 5, 7 и 9 зъба.

Напоследък, с оглед подобрене на агротехниката в лозарството, започват да намират все по-широко приложение моторните машини (моторни фрези за почвообработката, трактори и др.).

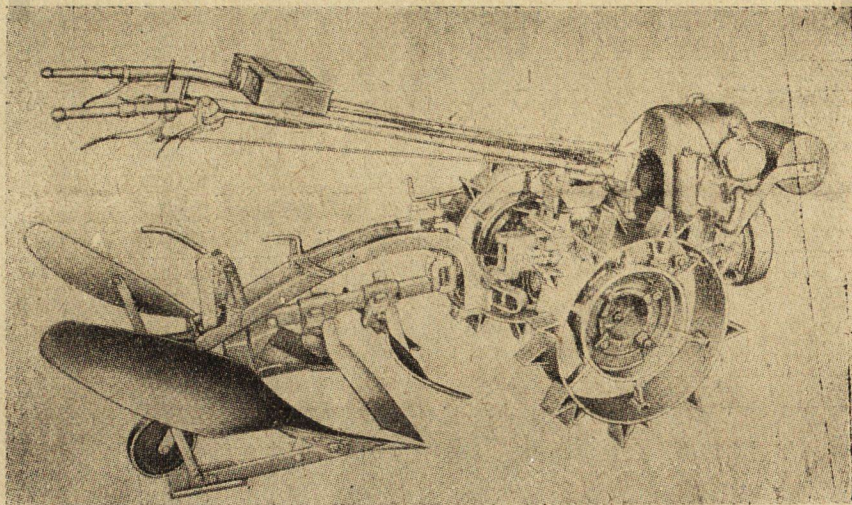

Фиг. 3

Моторната фреза за почвообработката (Motoculteur) се състои от един мотор с вътрешно горене (бензинов, петролен или дизел) с мощност 4—6—8—10 до 12 к. с., монтиран върху двуколна колесарка, с съответния предварителен механизъм, скоростна кутия с 2, 3, 4 или 5 скорости и бързина в час: за I-ва скорост — 2000—2500 метра, за II-ра — 2900—3500 метра, за III-та — 3600—5000 метра, за IV-та 5500 метра и за V-та скорост на шосе 9—10 километра и задна скорост 2 км. час. Тегло — 150 до 580 кг. в зависимост от мощността на мотора. Така описаната машина има следните размери: дължина 2 до 2.20 метра, височина с колелата 80 до 105 см., ширина от 60 до 80 см. За лозарството биха имали значение машините с мощност на мотора над 8 кс. В старите модели управлението се извършва наръка, като се поднасят ръчките за управление в ляво или в дясно, в зависимост от желанието, което затруднява и изморява много работника, обслужващ машината. В повечето от новите модели управлението става като се стиска лъвата или дясната ръчки, монтирани върху двата лоста за управление, вследствие на което става частично или пълно блокиране на лявото или дясното колелета и машината завива в съответната посока.

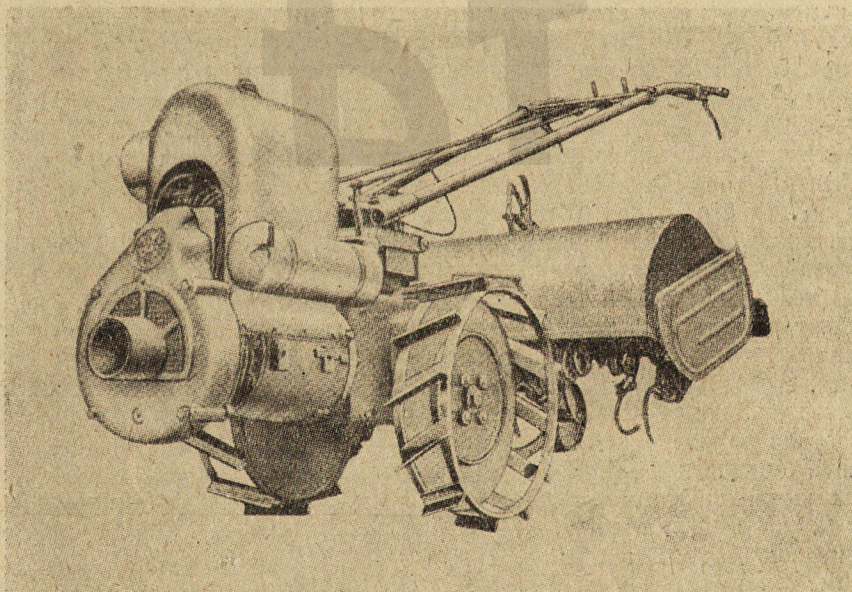
Към машината могат да се прикачват следните работещи оръдия: а) *плуг* (обикновен, обръщателен или брабански) (фиг. 4), с който плуг, при мощност на мотора над 9 кс., дълбочината на оранта е до 22 см. и производителност за 10 часа 6 декара. Изрязването на един декар при дая дълбочина, като се включи работникът обслужващ машината, амортизацията; ремонтът и др., ще струва към 500 лева*).

* Всички дадени данни се отнасят за фреза с мощност над 9 кс.

Фиг. 4

б) *Фелза* (фиг. 5.) за разрохкване на почвата при лятната обработка на дълбочина до 10 см., с ширина на захвата 56—92 см., производител-

Фиг. 5

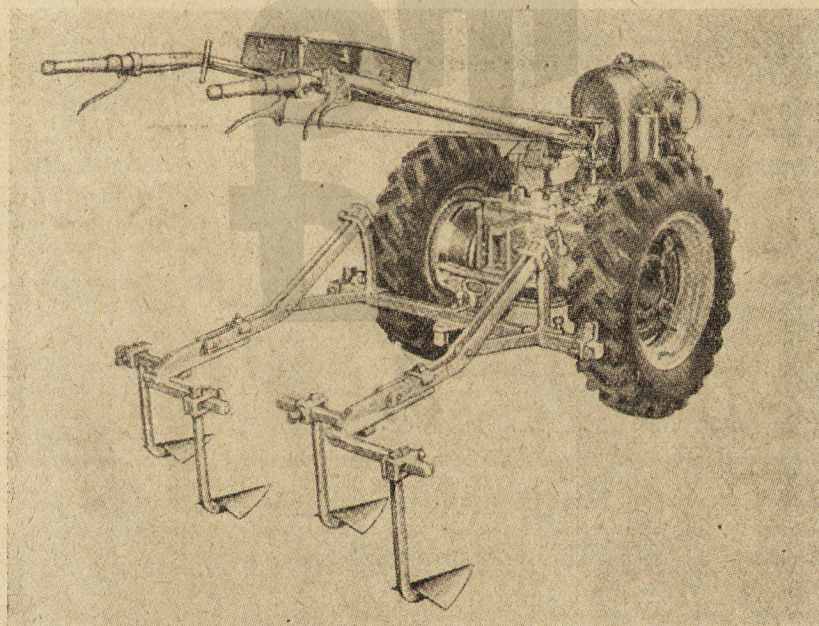
ност от 17—20 декара за 10 часа. Обработката на един декар ще струва 170—180 лева.

в) *Окопвачка* (фиг. 6) с регулиращи посредством лостове, ширина на захвата 5—75 см. и дълбочина на обработката — 5—13 см. Производителност за 10 часа до 16 декара. Обработката на един декар ще струва 180—200 лева.

Към машината могат да се прикачат още: култиватор, огърнач, косачка, помпа за напояване, пръскачка за пръскане и др. и въобще може да се използва в земеделското стопанство, като универсален двигател.

В страната са още малко известни. Напоследък се внесоха по няколко броя от известни модели и ще се внесат още от разни марки и модели, за да бъдат изпитани в страната и се намери най-подходящият модел за нашите условия. В производството им има направени и известни постижения от местната индустрия.

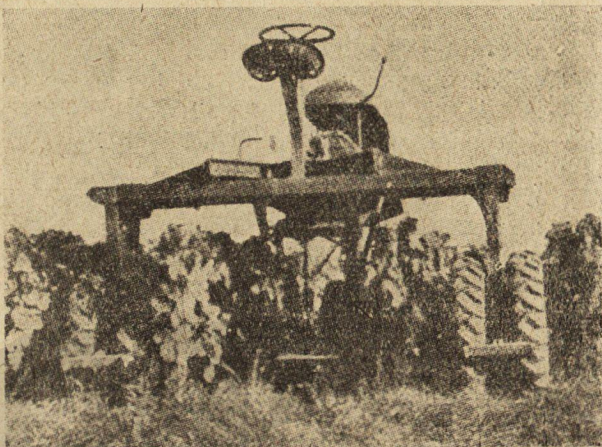
Ще се постигне най-пълна механизация на почвообработката в лозята и ще струва най-евтино, когато за целта се използва тракторът. С трактора ще може да се извършват всички видове почвообработка и особено дълбоката оран. Един трактор, с мощност 30—35 кс. за

Фиг. 6

10 часа ще може да изоре до 25 декара на дълбочина 22 см. Обработката на един декар ще струва към 280 лева. Ако оранта е на дълбочина 12—15 см. същият трактор за 10 часа ще изоре до 35 декара и оранта на един декар ще струва 180—200 лева. Към трактора може да се прикачат: култиватор или окопвачка, за извършване на лятната почвообработка на дълбочина 5—12 см, при което за 10 часа се обработват 55—60 декара и обработката на един декар ще струва 120—150 лева.

За да намери обаче тракторът приложение при почвообработката в лозята, междуредието при същите трябва да бъде над 1.85 м. Техниката при тракторите позволява стесняването на междуосието до определен минимум, превишаването на който е недопустимо, тъй като ще се намалят експлоатационните възможности, нарушава се стабилността на машината и много лесно ще се преобръща. За използването на трактора за почвообработка в лозята у нас не остава нищо друго освен при бъдещите насаждения да се увеличат междуредието до възможния максимум (над 1.85 метра и най-добре 2 — 2.20 метра). За разрешение на този въпрос, естествено ще трябва да се заложат опити.

Фиг. 7

За почвообработката на лозя с по-малки междуредия (под 1.85 метра) напоследък се строят (Франция) мостови трактори, (фиг. 7) при които, колелетата се движат в две съседни междуредия, а самият двигател, ведно с тракториста се намират високо над реда на един мост, свързващ всички отделни части на трактора. С този трактор се извършва обработката в две съседни междуредия.

Приложението на подобни тясно специализирани трактори едва ли би намерило приложение у нас, тъй като те са пригодени само за строго определена работа, а за нашето стопанство са необходими трактори за универсално използване.

Подпиране на лозята

Проф. Н. Неделчев

Агрономически факултет — София

Лозата е лиановидно растение, снабдено с мустаци. В диво състояние, мустациите ѝ служат за прикрепване о близките подпори — дървета и др. И тази способност ѝ позволява да се добере до по-добро осветление и проветряване.

Там, където отглеждането на културната лоза е в първобитно състояние подпирането ѝ става по живи дървета. Тази форма е запазена и в много лозарски райони в Италия — Тоскана, Пиемонте и другаде.

Подпирането на лозата по живи дървета се среща и у нас, около гр. Петрич. Така, западно от този град, на едно протежение от 15 км., по северните поли на Беласица, лозата се подпират по кестени, платани и др. дървета и се отглежда без особени грижи.

Този начин е възможен там, където зимата е мека и където се прибягва до отглеждане на едно и също място на различни култури. Поради многобройните си недостатъци, днес той се отхвърля и новите насаждения в Италия се извършват по обикновения начин — чисти лозови насаждения, при които лозата се подпират на колове или телена конструкция.

Има други лозарски райони, предимно южни, където лозата въобще не се подпират и даже не се превръзват. Така, в Южна Франция, лозата се оставя с високо стъбло — 50 до 60 см. и леторастите ѝ се развиват свободно встрани, докато покрийт земята, така че от средата на юли обработката на почвата става невъзможна.

У нас също е широко разпространено отглеждането без подпори, от петата до шестата годишна възраст нататък. Така се отглеждат лозата в Пазарджишко, Поморийско, Сухиндол, Видинско и др. Това се отнася до винените грозда.

Отглеждането на лозата на подпори без съмнение има редица преимущества пред отглеждането без подпори. Подпирането улеснява обработката, предпазването от криптогамни болести и позволява да се оставят по-дълги летораста, с повече листна повърхност, нещо, което увеличава качеството на плода.

При отглеждането на лозата без подпори, лозарят е принуден да кърпи ниско, да оставя малка листна повърхност и в резултат получава грозде с по-слабо съдържание на захар. Единственото оправдание при отглеждането на лозата без подпори е икономията, която се прави от подпорния материал. Тази икономия е значителна, тъй като цените на коловете през последните години се покачиха извънредно много, а в някои райони те въобще липсват.

Там обаче, където се дава качествено направление на гроздовата реколта, подпорите се налагат.

У нас са в употреба главно два начина на подпиране — на единични колове и на телена конструкция.

Подпирането на *единични колове* се практикува при винените сортове, рязани чашовидно. Употребяват се колове, дълги 1.80—2 м., на които долният край се забива в земята до главината, от страна на господстващите ветрове. Коловете се забиват на дълбочина 30—40 см. в земята, така че над земята тяхната височина е около 1.50 м.

При този начин на подпиране лозето може да се обработва на ръка или с впрегатен добитък, на кръст. Леторастите се привързват о кола вертикално, така че размяната на суровите сокове, идващи отдолу, и обработените, които се движат обратно, става безпрепятствено. Гроздовете са разположени ниско до земята, при условия благоприятни за по-доброто им узряване.

При интензивното отглеждане на лозата, при което се прилага впрегатна или машинна обработка, както и при отглеждането на десертни сортове лози, за които е необходимо оставянето на плодни пръчки, се прилага *телената конструкция*.

Телената конструкция се състои в подпиране на телове, хоризонтално обтегнати и закрепени от крайни и междинни подпори. Тези подпори могат да бъдат от дърво и в такъв случай за крайни колове се използват такива с диаметър на горния край 10—12 см., а за междинни през 3-4 лози, по-тънки, с диаметър при върха 7—8 см.

Теловете се обтягат хоризонтално и са най-често три реда — първият ред на 50—60 см. над земята, вторият — 40 см. над първия и третият — 60 см. над втория. Употребява се поцинкована тел, с диаметър 2.5 см. за най-долния ред и 1.8 до 2 м. за горните два реда. Теловете са прикрепени о коловете с железни скоби.

Този вид подпорна система има следните преимущества:

1. Гроздето е поставено високо над земята и е по-малко изложено на слани;
2. То се огрява добре от слънцето и по-малко страда от болести;
3. Пръскането и напращването против пероноспората и оидиума се извършват по-лесно и по един по-съвършен начин.
4. Обработката на почвата е значително улеснена в едно направление.

Недостатъкът, който му се приписва, е главно този, че се явява пригор по гроздето в по-значителен размер, отколкото при подпирането на колове.

Увеличение трайността на коловете

Здравко Д. Занков

Асистент в Агрономическия факултет — София

Лианообразният характер на лозата е наложил на лозаря при отглеждането ѝ един или друг начин за прикрепване, с цел — рационалното ѝ отглеждане и получаване на по-високи добиви.

В редица южни страни на Европа — Италия, Франция, Гърция, а също така в някои райони на Задкавказието (в Абхазия, отчасти в Западна Грузия и в Азърбейджан) и досега се използват, като подпори за отглеждането на културната лоза, живи дървета от различни породи (бреза, тополи и др.). Също така в зависимост от сорта на лозата, от почвените и климатическите условия, от начина на резитбата и др., лозата се отглежда без каквито и да било подпори, посредством съответна резитба, филизене и пр.

В лозарската практика се прилагат два вида подпори: *единични колове и телена конструкция* (шпалирна). При ниската чашовидна система се употребяват обикновено единичните колове, а при други системи — телена конструкция. До последно време, като единствено средство за подпори при отглеждането на лозата са използвани единичните дървени колове. В много страни днес дървените колове се изместват все по-широко от различните телени конструкции. У нас от статистическите сведения, които имаме от последното преброяване се вижда, че по-голямата част от дребните и разпокъсани парчета лозя се отглеждат изключително с дървени колове. Малка част от лозята се отглеждат на телена конструкция — 13% в процеса на социалистическото преустройство на нашето земед. стопанство — в частност създаването на комплексни лозя с насаждения в ТКЗ стопанства ние ще преминем към едно по-рационално отглеждане на лозата, върху подходяща телена конструкция. Това разбира се, не ще отрече въобще използването на дървените колове при отглеждането на културната лоза, тъй като те се използват и при телените конструкции — за изпъване на тела вътре в редовете и пр.

Голямата нужда от дървени колове, като подпори за отглеждането на културната лоза и липсата на достатъчно такива, ежегодните разходи свързани с: ремонта, подновяването им, добиването им, пренасянето, както и поставянето им, е наложило да се търсят средства, чрез които да се увеличи трайността им.

Преди да разгледаме начините и средствата, чрез които можем да постигнем значително увеличение трайността на коловете, ще отбележим накратко от какво зависи тая трайност.

Преди всичко тя зависи от породата на дървото. Различните породи дървета имат различна трайност и според отделните автори тя е различна за една и съща порода, в зависимост от различни фактори. Според наблюденията и сведенията на *проф. Неделчев*, трайността на отделните породи дървета се движи, както следва:

1. Средно от 6—8 год. имат — хвойната, бялата акация (салкъмът), дъбът (летен и зимен), кестенът и др.
2. Средно от 4—6 год. имат — борът, брестът, ясенът, смърчът, жълтата бреза, елата и др.
3. Като недълготрайни се смятат — букът, бялата бреза, елшата, тополата, кленът, липата и др.

Трайността на коловете зависи още и от възрастта на дървото, при която се взема по отношение времето на отсичането — дървото е най-трайно тогава, когато е отсечено през време на пълната му почивка. Мястото, където е израстнало дървото, също оказва своето влияние. Дърветата, расли във влажни и богати почви, дават нетрайни колове. Тя зависи още и от почвените и климатическите условия, при които е поставен колът. Кръглите колове от млади дървета имат по-малка трайност в сравнение с целените колове от стари дървета. Сухите колове са по-трайни от влажните.

За увеличаване трайността на коловете се препоръчват различни химически средства, от които ще споменем следните:

1. *Обгаряне* — обгарянето на оная част от кола, която се намира в земята, е най-старият и широко практикуван начин за увеличение трайността и здравината на коловете. За тая цел коловете предварително се обелват и изсушават, след което частта, която ще бъде в земята, се обгаря непрекъснато от всички страни до тогава, докато дебелината на обгорената обвивка достигне 1—2 мм. Обгарянето има за цел да намали съдържанието на водата, да разложи азотните съединения, които не гният, а действуват антисептично. От друга страна обгорената част е силно хидроскопична и в сравнение с другите начини на обработване е по-нетрайна, затова тоя начин се препоръчва тогава, когато нямаме други възможности да третираме коловете с други средства.

Трайността на коловете чрез обгаряне, може значително да се подобри, ако обгорената част се потопи в катран или смола.

2. *Осмоляване*. — След изсушаването на коловете, долните им краища се потапят за няколко минути в нагрят катран или разтопена смола. Осмоляването не се препоръчва, тъй като при него дървото не променя състава си, а само се покрива отвън с пласт антисептична обвивка. Препоръчва се в комбинация с обгарянето.

3. *Карболизирание*. — Карболизиранието също така се препоръчва против загиването на коловете. Коловете се втапят в нагретия карболи-

неум или пък се мажат с четка. Мазането трябва да се повтори няколко пъти, като се чака първата смазка да попие съвсем, което става в няколко дена. Трайността на така третирани колове се увеличава с около 5 год. На карболинизирането приписват този недостатък, че предава лоша миризма на гроздето, според *Бабо*, обаче тия опасения са неоснователни.

4. *Креозотиране*. — Използува се за тая цел дестилатът от каменни въглища при температура от 200 до 300 гр. Импрегнирането с креозота се извършва под налягане в специални котли. Коловете, импрегнирани по този начин, са запазили трайността си до 27 год.

Този начин макар и много ефикасен, изисква специална инсталация за целта.

5. *Импрегниране със син камък*. — Това е най-разпространеният начин, след обгарянето, за увеличаване трайността на коловете, тъй като за прилагането му не се изискват специални технически приспособления.

Коловете се приготвят и докато са още сурови се потапят $\frac{1}{3}$ или целите в чибур или каца, в които се поставя 4—6% син камъчен разтвор, където се оставят да киснат от 8—10 дена. Към края на импрегнирането на връхната част на коловете се появява зелена окраска — което показва, че импрегнирането е завършено, след това се поставя нова партида колове и ново количество разтвор до определената черта.

След изваждането коловете се оставят да изсъхнат на слънцето. В някои страни това става в специално направени сушилни. Просушаването продължава докато влажността в коловете достигне до 8—12%. Според опитите на Айзенхайм — в продължение на 23 год. 68% от коловете са били запазени.

Импрегнирането със син камък в неваровитите почви дава добри резултати, докато във варовитите почви медта образува меден карбонат, който е неразтворим и безвреден за причинителите на гниенето.

6. *Импрегниране със сублимат*. — Така нареченото кианизиране. Този начин е дал най-добри резултати и е бил най-добре разпространен в Германия, където за целта са построени големи фабрични инсталации. Подготовката на коловете преди импрегнирането се състои в обелването на кората и просушаването им. Трайността на коловете по този начин продължава до 27 год.

7. *Импрегниране с флуорни съединения*. — За целта се използва натриевият флуорид и други флуорни съединения. Импрегнирането се извършва по същия начин, както кианизирането и изисква същите инсталации. Трайността на коловете достига до 27 год.

Като имаме пред вид липсата на подходящи за целта технически приспособления и особено липсата на подходящите за целта химически средства за нашата страна, като най-подходящи начини могат да се препоръчат — импрегнирането със син камък, обгарянето, комбинирано с осмолване, и карболинизирането.

Присаждане на лозите на постоянно място

Богдан Цанков

Асистент в Агрономическия факултет — Пловдив

Присаждането на място се практикува, когато обръщаме маточник в лозе или когато, при създаването на ново лозе, вместо облагородени вкоренени лози засаждаме дивачки. У нас много лозя са възстановени по този начин. Присаждането на място е необходимо предимно при заменяването в лозето на малоценни сортове с по-ценни, или при облагородяването на изкарали дивачки в лозето, както и при попълването на празни места.

При присаждането на място в страната ни се практикува: присаждане на зряло и присаждане на зелено.

Присаждане на зряло. Според дебелината на подложката различаваме присаждане на пълен разцеп и присаждане на обикновен разцеп. Последното бива единично (полуразцеп) или двойно.

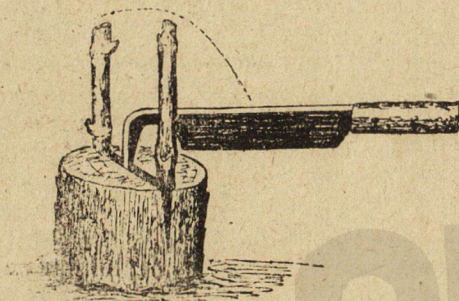
При *присаждането на пълен разцеп* подложката и присадникът трябва да имат еднаква дебелина. (фиг. 1) Затова по този начин би могло да бъдат присадени млади дивачки — обикновено на втората година от засаждането им. Този начин на присаждане се извършва така; подложката се прерязва с лозарска ножица малко под повърхността на почвата

Фиг. 1

и се разцепва след това с ножче на дълбочина около 4 см. по диаметъра и по посока на пъпките. След това се избира присадник с две очи, който трябва да бъде еднакво дебел с подложката, за да стае спояването добре от двете страни. Преди да се прикрепят върху подложката присадникът се издялва под долното око на дължина 3—4 см. в формата на клин. От едната страна клинът винаги се прави с по-голям наклон, така че във върха на клина да не влиза сърцевина, което би пречило на лесното поставяне на клина в разцеплината. След прикрепването на присадника върху подложката, присаденото място се привързва с рафия. След това присадникът се покрива с купчинка рохка пръст. Купчинката се прави широка около 50 см., а височината ѝ стига до върха на присадника.

При присаждането на обикновен разцеп, подложката е много подебела от присадника. Практикува се при присаждането на възрастни лози. Самото присаждане се извършва, както при присаждането на пълен разцеп. В случая обаче, поради дебелината на подложката, последната се прерязва с трионче, изглажда се след това отрезът с ножче и после, ако ще се постави един присадник, подложката се разцепва от едната страна радиално или ако ще се поставят два присадника, подложката се разцепва надлъж през средата (фиг. 2). Разцепването се извършва с ножче

Фиг. 2

или специален инструмент. Със същия инструмент разцепляната се поддържа отворена, за да се поставят присадниците. Последните на долния им край се изострят като клин, както и при присаждането на пълен разцеп. Ако присаждаме на полуразцеп с един присадник, клинът се изостря така че едната му страна, тази, която ще бъде обърната на вътре, да бъде поостра, за да стане по-добре прилепването на присадника към подложката. Присадникът се вкарва здраво в разцепа, като трябва

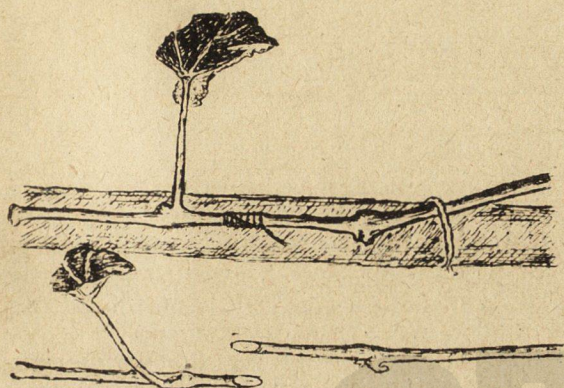
камбийят на присадника да съвпадне добре с този на подложката, т. е. външният пласт на кората от присадника да съвпадне напълно с този на подложката. Долната пъпка на присадника винаги трябва да бъде обърната навън. Когато подложката е много дебела, добре е винаги да се поставят два присадника. Ако последните са добре притиснати от подложката, привързването на присаденото място с рафия е излишно, като голямата рана може да се намаже с хума. След поставянето на присадниците, лозата се покрива с рохка пръст до върха на присадниците, като се поставя и дървено колче, което да сочи мястото на лозата. При всички случаи при присаждане на разцеп прерязването на главината трябва да стане 8 дена преди присаждането, за да се избегне силното навлажняване на пръстта около присаденото място, вследствие плаченето на лозата.

Прихващането е по-сигурно, когато времето е по-топло. Затова е добре същото да става колкото е възможно по-късно през пролетта (към края на м. април или началото на м. май). За тази цел необходимо е присадниците да се пазят в хладни помещения, за да не се развият пъпките им до момента на присаждането. Присадените лози се развиват буйно, затова трябва да се подпират, като се пръскат редовно до есента. Росните корени и издънките трябва да се чистят най-старателно.

Присаждането на зряло в страната ни е слабо разпространено.

Присаждане на зелено. В страната ни за присаждане на зелени латораста се прилага английско присаждане без езици. Този начин на присаждане има това предимство пред присаждането на зряло, че когато не стане прихващането, присаждането може да се извърши наново на следващата година. Присадените на зелено лози образуват гладки спойки, без бруки. В страната ни този начин се практикува в съвсем малък размер. Извършва се, когато лозите са в буен растеж (в края на м. май или

началото на м. юни). При младите двегодишни или тригодишни лози се присаждат на една лоза обикновено 1—2 летораста, а при възрастните такива — 4—5 летораста. Когато главината ще се потапя, присаждането се извършва на височина 50—60 см. от основата на летораста, а при получаването на зеленици, височината може да бъде и по-малка. Практику-

Фиг. 3

ваното някъде присаждане в основата на летораста е възможно при присаждането на възрастни облагородени лози, които не дават толкова много издънки, както дивите такива. Най-подходящото място по летораста за присаждане е преходът от вдървесената към крехката му част. Присадникът се състои от една пъпка (фиг. 3) като се реже около 2 см. над пъпката, а под нея се оставя цялото междувъзлие. Най-добри са пъпки, които едва са започнали да се развиват и са разположени по летораста, около прехода от вдървесената част към крехката. Листът се премахва, като се оставя да стърчи само една малка част от петурата му. Веднага след отрязването присадниците се поставят в съд с вода. През няколко часа трябва да се събират нови присадници. Отрезите на присадника и подложката се правят наклонени, както при присаждането на маса, само че двойно по-дълги и без езичета. Преди присаждането, полетораста-подложка се премахват всички листа и странични летораста. Подложката и присадникът трябва да бъдат еднакво дебели, за да се покриват напълно отрезите им. След като се постави присадникът върху подложката, веднага присаденото място се увива с памучен конец, като краищата му се засукват. За да не се счупи спойката от вятъра, присадените летораста се привързват на подпори. Щом стане ясно, че спояването е станало, превръзката се премахва, за да се развива свободно спойката.

Когато присаждането се извършва в хладно време с превалявания, прихващането е най-сигурно.

През есента, след опадването на листата, се извършва „потаянето“ на главината, като на нея са оставя само един облагороден летораст, а останалите облагородени летораста, наречени „зеленици“, се използват за засаждане на постоянно място в лозето или за вкореняване в лозовото вкоренилище.

Напоследък в някои райони на нашата страна (Пловдивско, Горнооряховско) се практикува с успех присаждането на зрял присадник върху зелена подложка, което става ниско при основата на последната.

Присаждането на разцеп или на зелено трябва да намери широко приложение в нашето лозарство, особено в ТКЗС, където е необходимо да се издирят всички лози от малощенни сортове или такива със съвсем слаб добив, за да се заменят с ценни сортове по посочените по-

горе начини. Вън от това в лозята, където има изсъхнали главини от пролетното измръзване през 1947 г. или поради други причини, на мястото на пропадналите лози трябва да се засадят вкоренени дивачки, които на следващата година могат да бъдат присадени на разцеп или на зелено с ценни сортове. По този начин може да се попълнят лозята в ТКЗС и в частните стопанства с най-малко разходи и труд, за да се осигури добиването на по-голямо количество грозде от единица площ.

Доливане на вината

К. Печев

специалист-винар при Д. с. монопол

Доливането на вината е една от най-редовните работи във винарските изби.

По време на съхранението виното трябва да бъде обкръжено от грижи, които да го предпазят от развала и ускорят неговото подобрене.

Известно е, че виното е продукт, който е силно изложен на промени, които промени могат да намалят отчасти или изцяло неговата търговска стойност. Ето защо, винарят трябва да полага най-големи грижи за запазването на виното в добро състояние. И затова именно, една от най-неотложните работи във винарските изби е редовното доливане на вината, което при младите вина става всяка седмица, а старите вина се доливат на 10—15 дена.

Доливането на вината се прави, поради това, че обемът му намалява вследствие на следните причини: със понижението на температурата обемът на виното намалява, от виното се отделя и излита въгледвуокис, вследствие на което обемът намалява, през порите на дъгите и през връвните на винарските съдове стават изпарения, които изпарения са в зависимост от качеството, здравината и дебелината на дъгите, от големината (обема) на съдовете, от въздушната влага в избеното помещение, от температурата в избените помещения и пр.

Изпарението е редовно, ежечасно и е най-важната причина за намаляване на виното. На изпарението се дължи главно намаляването на виното по време на съхранението. Възприето е, че фирите по време на съхранението възлизат през първата година до 60%, а следващите години до 40%, които обаче не са нещо непроменящо се и са в пълна зависимост от много обстоятелства. Така напр. железобетонните резервоари, ако се здрави (непропускат), дават много по-малки фири, до като при дървените съдове поради порьозността, в зависимост от произхода на материала, фирите могат да бъдат много по-големи от упоменатите.

Загубата, която става вследствие на фирата, в дървените съдове, се компенсира от подобрене качеството на виното.

В дървените съдове виното естествено и по-бързо зрее и се подобрява, до като в железобетонните резервоари виното се запазва прясно, свежо и вечно младо, което в някои случаи се предпочита и желае.

Прекаленият и широк контакт на виното с въздуха може да бъде вреден, от една страна, защото се улеснява развитието на аеробните микроорганизми, причиняващи цветясването и вкисването, а от друга страна, виното действително изветрява и загубва много от ценните си качества.

За да се избегне едното и другото вината редовно се доливат и виното се предпазва от лошото влияние на въздуха, респективно кислорода:

Виното, с което се долива, трябва да бъде съвършено здраво и качествено и да не отстъпва на доливаното вино. Само при невъзможност при липсата на вино от същото качество, се прибегва към по-младо, но съвършено здраво вино. Червените вина по изключение могат да се доливат с здрави бели вина, но обратното е недопустимо.

Доливането у нас се прави с фунии с дълга цев, която фуния слиза под повърхността на виното. Ако виното е цветясало, следва най-грижливо да се изкара и отстрани цветът, а то ще стане с внимателното доливане така, че цветът с малко вино да се изкара чрез преливане и слабо чуване около враната, като се издуха търпеливо

Доливането на вината, би следвало да се прави със специални лейки-доливачки, изработени от бакър и калайдисани. Тези лейки са по практични и икономични, като се има пред вид загубата на време, труд и разливките, които се правят при доливането с фунии.

Долети, вината да се затапват с конически дървени, коркови или стъклени тапи и то така, че тапите да опират във виното. Качеството на тапите е от голямо значение за запазване на виното от инфекции, ето защо дървените тапи се правят обикновено от варен дъб, а корковите от първокачествен дебел корк, „*Тапата прави виното*“, казва в своя курс проф. Ventre, и наистина и най-доброто вино, затапено с шуплива, долнокачествена тапа, бързо се разваля, така и тука при бъчвите и резервоарите, затварянето на враните трябва да става с здрави и качествени тапи. От време на време тапите се изваряват, за да се стерилизират или се стерилизират с дезинфекционни средства, спирт или др., след което наново се употребяват.

Когато няма вино от същото качество за доливане (за допълване) на съда могат да се употребят стъклени топки или силициеви парчета, които като се пустнат в съда с виното, заемат мястото и по този начин виното заема мястото до враната.

Когато винарят е принуден да остави недопълнени винарските съдове, той трябва да изолира виното от въздуха—нещо, което става като се налее върху виното специален течен парафин или вазелин в размер 2—3 кгр. на кв. м. повърхност. Парафинът или вазелинът при отачането на виното могат да се съберат, отделят и повторно използват.

Най-често обаче празното пространство се запълва със серен двуокис, чрез напушване с пушалка и в краен случай със серни фитили.

Проф. Ventre за такива случаи, препоръчва смес от две части калиев метабисулфит и една част лимонена киселина, които, поставени в платнена торбичка, потопени за момент във виното и след това, закрепена, торбичката да виси в празното пространство, отделящият се серен двуокис изпълва празното пространство и предпазва виното от цветясване, кисване или други развали-

Най-доброто и сигурно средство за предпазване на виното от цветясването, кисването и др. развали е тяхното редовно доливане с здраво и качествено вино

Претакане на вината

Матю Бонев

Асистент в Агрономическия факултет — Пловдив

Обикновено виното се изтача мътно от ферментационните съдове. Само там, където се практикува едно по-продължително престояване на виното в джибрите, какъвто е случаят в пазарджишкия район, виното се изтача след като се е избистрило добре. Виното, когато се изтача от ферментационните съдове непосредствено след бурната ферментация, е мътно, защото съдържа в нлаващо състояние множество механически частици от гроздето, минерални частици от полепналата по гроздето пръст, пресечени белтъчни и пектинови вещества множество живи дрожди, багрилна материя, множество кристали от винен камък и други соли на винената киселина и други. Солите на винената и други киселини намаляват разтворимостта си и изкристилизират вследствие образуването на алкохол. След изтачането на виното от джибрите то продължава да е мътно още 2—3 седмици, през което време се извършва тихата ферментация. С завършване на тихата ферментация виното встъпва в следващата фаза — на избистрянето и стабилизирането му:

С постепенното затихване на ферментацията и намаляване отделянето на въгледвоокис, плаващите във виното частици се утаяват по дъното на съда във вид на винена кал. Последната се състои предимно от винен камък, калциев тартарат, частици от гроздови люспи, чепки, семки, утаени белтъчини, пектини, минерални частици, железни и други соли, дрожди, багрилна материя и др., а много често и някои болестотворни бактерии. Продължителното държане на виното върху калта има за резултат придобиване на лош дъх на кал, вследствие процесите на разлагането на дрождите и другите белтъчни материи в калта. Ето защо, разпространената легенда между някои винари-практици, че калта подхранва виното и му придава по-ценни качества, не може да има никакво оправдание и трябва да се изостави. Вместо това, за препоръчване е виното редовно да се отделя от калта, като още през първите 2-3 седмици след източването му от джибрите, т. е. към края на тихата ферментация трябва да се отдели от първата и най-груба винена кал.

След това първо отделяне на виното от калта, в резултат на извършващите се в него окислителни процеси и понижаване температурата на виното, след първите студове, става утаяване на нови количества винен камък и белтъчни вещества. При падането си кристалчетата от винен камък, парцалчетата от пресечените белтъчини, пектини и др., образуват гъста филтрираща мрежа, която увлича със себе си неутаените още дрожди, бактерии и други мътиращи частици. В резултат на това, вино то се избистря, а на дъното на съда се наслояват нови значителни количества винена утайка. Количествено тя е по-малка отколкото при първото претакане, и по-фина, състояща се главно от винен камък,

пресечени белтъчини и дрожди. Тази кал също така трябва навреме да бъде отделена от виното с едно ново претакане.

Окислителните процеси и продължителните зимни студове, на които са подложени младите вина, имат за резултат отлагането на нови количества винен камък, пресечени белтъчини и др. в форма на винена кал.

Към края на зимния период, виното — макар и добре да е избистрено и да не съдържа плаващи кристали от винен камък, пресечени белтъчини, дрожди и други мътiraщи частици — не е напълно гарантирано от придобиване на лош дъх или заболяване, тъй като намиращата се в него утайка играе ролята на заразно огнище. Тази опасност е особено голяма за вина, които съдържат непревряла захар, вследствие неправилна ферментация, когато настъпи затопляне на времето през месеците април и май.

През това време, вследствие затоплянето, съдържащият се в калта и виното въгледвуокис започва да излита в форма на мехурчета, които увеличат със себе си и частици от калта и виното се размътва. Болестотворните бактерии, най-често тия на кисването и превръщането, започват активна деятелност и бързо развалят виното.

Размътването на виното най-често се последва от разваляне, като тази опасност е особено голяма за вината, които съдържат непревряла захар.

Всичко това налага преди настъпването на пролетта, винарят да направи една пълна и основна проверка на състоянието на всички вина, които ще се съхраняват за по-дълго време. Проверката се състои в определяне количеството на летливите киселини, микрокопиране и изпитване на вкус (дегустация). След като се установи, че виното е здраво, извършва се едно ново, трето или четвърто по ред претакане. Това е една важна и много необходима винарска практика, за да може да се прецени виното индивидуално поотделно във всеки съд и се вземат необходими мерки за запазването му.

Пролетното претакане на виното трябва да се извършва преди развитието на полската растителност, когато затоплянето на времето не е дало чувствително повишение на температурата във виното. Необходимо е, както и при другите претакания, да се избират ясни тихи дни, високо барометрично налягане, когато виното е най-бистро. При облачни дни, с атмосферни депресии, съдържащият се в калта въгледвуокис излиза на мехурчета и последните, повличайки със себе си частици от калта, размътват виното.

Претакането трябва да се извършва в добре почистени и напушени със серен пушек бъчви. Бъчвите, които ще се освободят от претакането, трябва добре да се измиват и изсушават.

При извършване на пролетното претакане на виното, освен хубави ясни и тихи дни и чисти съдове, трябва да се имат пред вид и индивидуалните качества на виното. Например, при вина леки, слабо екстрактивни, каквито са памидовите и повечето бели обикновени вина, на които е даден достатъчен брой претакания през зимата, процесите на стабилизирането и съзряването у тях до към пролетта напредват твърде много. Такива вина още първата година до голяма степен се стабилизират, развиват своя капацитет от положителни качества и стават напълно годни за консумация, поради което много силното проветряване при претакането

им е нежелателно, защото те загубват до голяма степен букетните си вещества и много бавно или въобще не могат да ги възстановят.

Вина, имащи по-дълъг период на узряване, каквито са обикновено по-богатите на екстракт вина (маврудови, гъмзови и мелнишки вина), при пролетното претакане може да се поставя в по-широк достъп до въздуха, което ще помогне за ускоряване процесите на узряването и стабилизирането им.

При по-старите от една и повече години вина, претакането трябва да се извършва предпазливо без да се допуска широк достъп на виното с въздуха. Това е необходимо, защото при старите вина процесите на узряването са напреднали или отишли към своя край и те напълно са развили присъщите им положителни качества, букет и други, които се изхавят при претакането. Ето защо, претакането на такива вина става с помощта на маркучи от един съд в друг, без широко съприкосновение на виното с въздуха.

НОВОСТИ В НАУКАТА И ПРАКТИКАТА

Разрохкване на почвата с експлозиви

Риголването с трактори е възможно само в равни или слабо наклонени места и то при дадена почвена структура. Стръмните и скалистите почви могат да се риголват само наръка или с експлозиви.

Най-благоприятното време за разрохкване на почвата е през лятото и есента.

Следната таблица показва колко мини трябва да се поставят за подготовка на почвата за засаждане на лозя:

Естество на подпочвата	Разстояние между мините	Брой на мините на декар	Количество експлозив на декар	Обща дължина на фитила за декар
Нормална . . .	5 м.	40	4 кг.	36 м.
Сбита	4 м.	65	6-30 кг.	56 м.
Скал ста. . . .	3 м.	110	11 кг.	99 м.

Мините се поставят обикновено на дълбочина 0-70 м., предимно в твърд пласт.

В всяка дупка се поставя един заряд от 100 грама.

Мостов трактор за гъстозасадени лозя

В Neursault, Бургундия (Франция) е бил изобретен един мостов трактор, който може да обработва лозя, засадени на разстояние само 1 метър. Той се състои от 3 чифта каучукови колела, образуващи триъгълник, както е показано на фиг. 7 стр. 78.

При едно минаване, той изорава три междуредия, Моторът му е система „Chenard“, от 11 конски сили. Консумацията е 3—4 литра бензин. Скоростите са четири: за работа — 3 и 4 кл., за движение — 12 и 20 кл.

При обръщането в края на лозето, тракторът се нуждае от пътека, широка 3—4 м. Изорава в час 0·7 до 0·8 декара. Същият може да се използва и за теглене на пръскачка и в такъв случай може да се напръскат 10 декара лозе на час.

ВЪТРЕШЕН ПРЕГЛЕД

След проведените през м. февруари двудневни курсове по резитба на лозята за бригадирите и груповодите на лозарските бригади в ТКЗС в Пазарджишка, Пловдивска, Асеновградска, Старозагорска, Новозагорска, Чирпанска, Сливенска, Карнобатска, Поморийска и Павликенска околии, Министерството на земеделието е наредило до околийските народни съвети в лозарските околии да организират и проведат чрез службите земеделие двудневни курсове в главните лозарски селища за всички лозари. В тези курсове лозарите ще бъдат запознати с значението на резитбата за развитието на лозите, за добиване на висока и доброкачествена гроздова реколта и главно с техниката за правилното извършване

* * *

Поради това, че в производителните околии на лозов посадъчен материал има значителни количества свободни лози, Министерството на земеделието е наредило до околийските народни съвети-служба земеделие, да вземат мерки, както в производителните околии, така и в околиците, където няма достатъчно лози или има по-голямо търсене на такива, за своевременно набавяне и използване на лозовия посадъчен материал за за-

саждане на нови лозя. За набавяне на лози и лозови резници, заинтересуваните трябва да се отнесат към околийските народни съвети-служба земеделие, в Сливен, Нова Загора, Стара Загора, Враца, Павликени, Севлиево, Казанлък и др., които ще съдействуват и ще ги улесняват при доставката.

* * *

За да се насърчи засаждането на лозови маточници, поради нуждата от лозови резници за задоволяване нуждите на страната с облагородени вкоренени лози, Министерството на земеделието ще отпусне премия по 10,000 лева за всеки новозасаден декар маточник в ТКЗС.

* * *

С оглед да се подобри нашият лозов сортимент, като се застъпи засаждането на лозя с висококачествени местни и чужди сортове, което ще създаде възможност за добиване на доброкачествени вина, Министерството на земеделието ще даде премия на всяка произведена първокласна лоза в ТКЗС от такива сортове, както следва:

За сорта Мавруд по 10 лева
За сорта Кокорко „ 5 „

За сортовете Зарчин, Гран ноар, Аликант Буше, Широка мелнишка лоза, Перл де Ксаба и Керашуда по 3 лева.

Освен това Министерството на земеделието ще даде премия по 7,500 лева на декар засадено лозе в ТКЗС в лозарските райони, само с определени от същото сортове.

Предвижда се сумата 5,000,000 лева за подпомагане борбата с пероноспората.

Получаването на предвидените премии ще стане след като ТКЗС представят констативни протоколи на комисия в състав: началник на служба земеделие при съответния околийски народен съвет и по един представител на ТКЗС и на местната финансова власт, от които да се вижда, че действително лозовият маточник е засаден или че лозите са произведени, съобразно плана на Министерството.

* * *

За своевременно подготовяне на местата, предназначени за засаждане на нови лозя и лозови маточници, Министерството на земеделието е разпоредило до околийските народни съвети да наредят до службите земеделие, съвместно с инструкторите по ТКЗС и МТС в околията да изработят план за бързо подготовяне на местата с трактор СТЗ, снабден с подходящ двулемежен плуг, който обработва почвата на 40—45 см. там където не е имало възможност да се подготвят местата наръка или с добитък.

* * *

За да се улеснят ТКЗС при засаждането на нови лозя през тази пролет, Българската инвестиционна банка ще им отпуща за целта заеми до 15,000 лева на декар, под гаранция на държавата, срещу документи за направените разходи по подготовяне на местата, набавяне на лози и др., без да се спазва процедурата по производствено-финансовите им планове.

* * *

През миналата година, голяма част от летните плодове — главно джанките,

кумболите и ябълките, а така също и част от зимните сортове ябълки останаха неизползвани или пък неправилно се дадоха като храна на добитъка. Похабяването по този начин на част от летните плодове е явление, което ежегодно се наблюдава, особено при нормални или богати реколти. Наблюдава се също и похабяването на „капушките“ и дефектните плодове на зимните ябълки.

Причините за разпиляването на това национално богатство се крият главно в дребнособственическия характер на притежателите на овощни насаждения, заеността на стопаните с друга полска работа през времезреенето на летните плодове (жетва, коситба, вършитба и пр.), както и трудностите и формалностите, свързани с ферментирането на плодовете и изваряването им в ракия.

За да се използват от националното ни стопанство похабяваните до сега летни плодове, да се улеснят производителите им и да се подобри качеството на плодовите ракии, Държавният спиртен монопол ще организира тази година гъста мрежа от свои и кооперативни ракиджийници в овощарските райони.

Държавният спиртен монопол е изработил подробен план за провеждането на това мероприятие по околии и населени места, където ще преработва плодовете и изварява получените кашии в ракии. Към всеки преработвателен пункт се организират в околните селища събирателни пунктове, където ще се закупуват плодовете от стопаните производители.

Чрез събирателните пунктове стопаните ще бъдат улеснени по отношение предаването на плодовете и освободени от превозването им до преработвателните пунктове.

За да може Държавният спиртен монопол, след създаването на така запланиваната организация да улесни истински стопаните овощари и защити техните интереси, като поощри предаването и на неоползотворявани до сега плодове, той ще гарантира и даде срещу внесените плодове необходимото количество ракия за за-

доволяване личните нужди на стопаните.

Количеството ракия, която Държавният спиртен монопол ще даде на стопаните, с малки отклонения, ще бъде пропорционално на внесените количества плодове, а дадената ракия на дребните производители ще бъде близка до действително полученото количество ракия от предадените от тях плодове за преработка.

При така създадените улеснения за производителите на летни плодове и гарантираното им необходимо количество ракия за собствени нужди, всички стопани трябва да се проникнат от дълбокото съзнание, че като предадат плодовете си за преработка от Държавния спиртен монопол, чрез това не ще допуснат нито един плод да пропадне безцелно и ще подпомогнат строителството на социалистическата ни родина.

Организиране пласмента на вина и напитки от Държавния спиртен монопол

Още с изработването на закона за Държавния спиртен монопол, търговците винари избързаха да продадат наличните си количества вина. След създаването на Държ. спиртен монопол, последният завари вината от реколта 1946 година почти из-

черпани и поради това можа да изкупи много малки количества от нея.

Сланата през пролетта на 1947 година така силно удари лозята, че гроздовата реколта 1947 година беше най-слабата в историята на нашето лозарство.

Гроздовата реколта през 1948 година беше също слаба, вследствие нанесените поражения от пероноспората върху лозята.

При тези две последователни лоши реколти от лозята и липсата на запаси от вина и ракии от реколта 1946 година, Държавният спиртен монопол изпадна в невъзможност да задоволи изцяло нуждата от вино за вътрешния пазар.

При дефицитните количества вина, с които разполага, в стремежа си за справедливо снабдяване, Държавният спиртен монопол разпредели вината за консумация в своите търговски складове, пропорционално на населението, живеещо в снабдителния район на търговския склад.

В по-големите консумативни центрове се пласират вина от райони, където консумацията им е била обичайна. В производствените пунктове се пускат за консумация вина от местно производство, като също се полагат грижи за задоволяване на непроизводителните райони, еднакво с останалите такива.

МЕЖДУНАРОДЕН ЛОЗАРО-ВИНАРСКИ ПРЕГЛЕД

Франция

Тази страна разполага с 8,000 вагона — резервоари за транспорт на вино. Преди последната световна война, броят на вагоните-резервоари е бил около 12,000.

Испания

В Villafranca de pinades е бил открит музей за виното, където са изложени предмети употребявани в лозарството и винарството, като съдове, оръдия, инструменти, използвани в древно и сегашно време.

Аржентина

В тази страна са построени грамадни модерни изби, с големи циментови резервоари, послани отвътре с бели фаянсови плочки. Големи охладители работят през време на ферментацията за охлаждане на мъстта.

Избата Giol, например, има капацитет 100 мил. литра. Всеки месец излизат в продажба 45,000 бурета от по 200 литра.

Съединените щати

В Съединените щати се произвеждат напоследък два нови инсектицида: лекза-

етилев тетрафосфат и камфен. Първият е ефикасен срещу червените паячета и въшките по растенията, а вторият — против мухите, молците и др. паразити.

Германия

Производството на шампанско вино в Германия, което е било преустановено през време на последната война, е възстановено от една година. Големи количества от шампански вина са били изнесени от Кобленц и Майнц за Британските доминиони.

Износът за Съединените щати е още слаб, поради високите вносни мита — два долара на бутилка.

РЕФЕРАТИ

Канд. биол. наук Л. В. Колесник — Подкормка прививок винограда во время стратификации и закалки. Доклады всесоюзной академии С. Х. наук им. В. И. Ленина, вып. 12, 1948 г.

Въпросът за повишаването на добива на облагородените вкоренени лози отдавна занимава съветските учени. На него те са посветили много научни изследвания. За разлика от многото други работи, третиращи въпроса повече от физиологическа гледна точка, работата на Колесник представява голям интерес, тъй като изяснява чисто практически способности, оказващи положително влияние върху добива на първокласни облагородени вкоренени лози.

Стратификацията е един от най-важните и отговорни моменти в цикъла работи, свързани с производството на присаден лозов материал, затова Колесник съсредоточава своите изследвания именно на него. Във време на стратификацията върху копулационните отрезни на подложката и присадника се образува калус, който обезпечава пълното им срастване. Все във време на стратификацията се извършват и ред други процеси, подготвящи коренообразуването и развитието на присадниковата пъпка. Всички тези нормално протичащи процеси, както бележи Колесник, оказват положително влияние на калусообразуването и развитието на младото растение в вкоренилището само в този случай, ако в резниците има достатъчно запаси от пластически вещества. „Недостатъкът на пластическите вещества в резниците обуславя гибелта на най-слабите присадки, скоро след посаждането им във вкоренилището“.

Изхождайки от теоретичните установки, че особено ефикасно се оказва въздействието върху развитието на растителния организъм, когато то е упражнено в ранните фази на вегетацията, авторът е считал, че с внасянето на торове в стратификационните сандъци може значително да се подобри състоянието на присадените лози. В опитите на Колесник са били изпитани следните торове: компост, хумус и минерална смес — N — 2 гр., P₂ O₅ — 1,8 гр., K—0,3 гр., пресметнати на 1 кгр. сухи стър-

Холандия

Лозата се отглежда в Холандия в оранжерии, които покриват 6,000 декара. Годишното производство на оранжерийно грозде е около 15 милиона килограма, от които се изнасят кръгло 6 мил. кг.

Чили

Чили е износител на вина в Северна Америка и Европа. Общият годишен износ: на вино възлиза кръгло на 8 мил. литра.

Турция

Турция изнася вина в Скандинавския полуостров и в Англия, където е олучила за тази цел един контингент от 6,000 английски лири.

Н. Н.

готини. Торовете са прибавени през време на нареждането на лозите в сандъците. Опитите по присаждането са извършени с сорта Шасла, добре присаден върху подложката Рипария х Рупестрис 3309. Проведените наблюдения върху калусообразуването и добива на първокласните вкоренени и присадени лози могат да бъдат резюмирани накратко в следните резултати:

1. Подхранването на лозите, извършено през време на стратификацията и закалката с минерални или органически торове оказва положително влияние на калусообразуването и коренообразуването. Така напр., докато при контролата само 25% от присадените лози са образували кръгов калус, а 30% са образували корени, то при лозите, които са били подхранени с минерални или органически торове, тези показатели са били значително по-високи — 75—80%. Особено добри резултати са получени при подхранването с органически торове.

2. Под влияние на подхранването значително се подобрява срастването между двата компонента. Срастването е пълно и устойчиво. Това обезпечава нормалното развитие на младите лозички без никакви смущения в храненето и водоснабдяването му.

3. Подхранването значително повишава общия добив на облагородените вкоренени лози. Така, ако добивът при контролата се приеме за 100, то при вариантите с подхранването с органически торове добивът на първокласните вкоренени лозички достига 155,6—6—157,3%.

Работата на Л. В. Колесник представлява голям интерес. Тя посочва възможности за съзнателно направляване развитието на лозовото растение през време на ранните фази на неговото развитие и повишаване добивът на облагородени вкоренени лози.

К. Стоев

Indagini sulla resistenza delle talee di vit alle basse temperature

(Изследвания върху устойчивостта на лозовите резници на ниски температури)

От Dino Rui

Annali della sperimentazione agraria, nuova serie, vol. II num. 4,
Roma, 1948

Авторът си е поставил за задача да проследи влиянието на ниските температури и продължителността на действието им върху устойчивостта на лозови резници от сортовете: *Италиански Рислинг*, *Кабарне фран* и *Берландиери X Рипария 420 а*.

Резниците са били подложени на температури: 0° С, — 5°, —10°, — 15° и 20°.

Продължителността на излагането на студа е било: 1/2, 1, 3, 6, 9, 12 и 24 часа.

Лозовият материал е бил събиран на 30 ноември, 30 януари и 21 март. Той е бил подложен на ниски температури на 17 декември, 2 февруари и 10 април, след което е бил съхранен в пясък и от 15 до 19 април е бил вкоренен.

За всяка комбинация са били взети по 50 резника или общо 15, 150 резника. Преброяването на покаралите пъпки започнало на 1 май и завършило на 15 юли, като се е извършвало всеки 5 дена.

Резултатите са предадени в таблици — диаграми, които показват с колко дни се е забавило покарването на резниците и какъв е бил процентът на покаралите пъпки в сравнение с контролните.

Опитите са показали, че:

1. При европейските сортове лози, повредите от ранните и зимните студове започват да се чувствуват при -15° , а при късните студове, от -5° .

2. При американските лози, повредите се явяват над -10° , при късните студове и -20° , при ранните студове. През зимата, температурата от -20° не ги поврежда.

3. Силното, кратковременно понижение на температурата до -20° С не поврежда пъпките.

Авторът отбелязва закъсняване при напъпването на резниците, което той счита като последствие от влиянието на студа. Така, при Италианския Рислинг, при температура -20° , в продължение на 12 часа той констатирал за резници, рязани през януари, забавяне на пъпките от 75 дена.

Очевидно е, че тук авторът не е правил разлика между главни и второстепенни пъпки.

Забавянето на покарването не се дължи, в случая, на действието на студа върху пъпката, а на унищожаването на главната пъпка и покарването, с голямо закъснение, на второстепенните пъпки.

Освен това, третото събиране на материала — 21 март, е станало вероятно при сокодвижението, на което се дължи и слабата издръжливост на студа.

Н. Н.

РЕЦЕНЗИИ

Резитба на лозата

от Стефан Л. Радучев, гл. асистент в Агрономическия факултет в София, стр. 50 с 15 фигури в текста, брошура, издадена от „Земснаб“. Цена 40 лева.

Трудът на главния асистент в Агрономическия факултет в София, Стефан Л. Радучев, под заглавие „Резитба на лозата“, има популярен характер.

Материята е подредена както следва: съдържание; предговор от автора; увод; цели и задачи на резитбата; общи принципи на резитбата; обект на резитбата; техника на резитбата; инструменти на резитбата; време за резитбата; различни системи резитби; резитба на асмите; грешки, които се правят при резитбата; специална резитба; летни резитби; заключение; литература.

Материалът е добре подреден, с необходимата последователност и каузална връзка между отделните му части. Трудът е написан на ясен и достъпен за лозарите език.

По същество, материята е разгледана с голяма вещина. Упътванията са добре обосновани и съобразени както със съвременните научни данни, така и с местните опити и наблюдения.

Този труд е добър принос към популярната книжнина по лозарство и трябва да намери широко разпространение, за да се подобри практиката на резитбата на лозата — една от най-важните работи за увеличение добива на грозде.

Б. Г.